

UIT DE LITTERATUUR.

Het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* van 18 Febr. 1922 bevat het verslag van een door Dr. D. M. van Londen in de vergadering van de Zuid-Hollandsche Neurologen-vereeniging gehouden voordracht „*Over de behandeling der trigeminus-neuralgie door secundaire opstijgende ontaarding langs een der takken in het ganglion Gasseri*”. Spreker bepaalt zich tot de primaire trigeminus-neuralgie, met volkomen buitensluiting van die neuralgieën in het quintus-gebied, welke hun ontstaan danken aan een bekende oorzaak; een trauma, een gezwel, een intoxicatie, een infectie, een psychisch moment en wat dit meer moge zijn.

Hij spreekt over dien ernstigen vorm van primaire trigeminus-neuralgie, die *niet* reageert op onze gewone hulpmiddelen, als daar zijn: de medicamenteuze, de diëtetische, de thermische, de electricische behandeling enz., en dringend een chirurgisch ingrijpen vroegen om de lijders van hun ondragelijke pijnen te verlossen. De ervaring heeft geleerd, dat ingrijpen alleen dan goed gevolg heeft, wanneer het ganglion Gasseri of zijn takken onmiddellijk bij het uittreden uit den schedel worden vernietigd. Spreker wijst op de onaangenaamheden waarmede deze vernietiging langs operatieven weg zeer vaak gepaard gaat.

Ontegenzeggelijk beloofde de door Schlösser ingevoerde alkoholiseering van het ganglion Gasseri, of van de takken, onmiddellijk bij het uittreden uit den schedel, zooals door Levy aanbevolen, een heel groote toekomst voor de behandeling. Een reeks van gunstige resultaten zijn indertijd in het Ned. Tijdschr. voor Geneesk. door Offerhaus meegedeeld, doch de groote onzekerheid bij het treffen van de juiste plaats van ligging en de gevaren, die er bestaan, dat de naald of een vrij groote hoeveelheid sterke alcohol op een verkeerde plaats terecht komen en een averechtsche uitwerking veroorzaken, hebben het geloof aan een toekomst van deze behandeling bij velen aan het wankelen gebracht.

Het lag dus voor de hand om te zoeken naar andere middelen om het ganglion geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen,

zonder dat het noodig was den patiënt aan een gevaarlijken ingreep te onderwerpen. Aangezien dit middel voorloopig nog op zich laat wachten, zou nog een indirecte weg als zoodanig in aanmerking kunnen komen.

Het was bekend, dat zenuw-uitloopers van de moedercellen afgesneden peripheerwaarts van de sneevlakte ontaarden en dat het centraal van de sneevlakte gelegen gedeelte en de moedercellen zelf slechts voorbijgaande veranderingen vertoonen. Aan van Gehuchten gelukte het de cellen zelf te gronde te doen gaan, door inplaats van de zenuw ergens aan de peripherie door te snijden, waardoor het peripheer van de sneevlakte gelegen stuk alleen ontaardt, de zenuw ergens in zijn verloop, en speciaal het gedeelte loopend in de richting van de moedercellen, langzaam te mishandelen. Hij vond daarbij, dat hoe langzamer en vollediger deze vernietiging had plaats gehad, des te grooter en volkomener de vernieling der cellen was.

Van Gehuchten en zijn leerlingen hebben nu, bij lijders aan trigeminus-neuralgie, na resectie van de periphere zenuw, het proximale stuk langzaam vernietigd en bereikten daarmee bevredigende resultaten.

Het blijkt nu, dat ook alcohol, ingespoten langs den nervus ischiadicus en nervus orbitalis van een cavia, en wel zóó dat de zenuw over grooten afstand lang aan de langzaam doodende werking van den alcohol wordt blootgesteld, ook de corresponderende moedercellen in de intra-spinale ganglia en in het ganglion Gasserii te gronde kan doen gaan.

Het lag nu voor de hand, wetende welke rol de tweede tak speelt bij de trigeminus-neuralgie, deze methode toe te passen op den nervus infra-orbitalis, omdat deze zenuw ook gemakkelijk te bereiken is. Gebruikt werd alcohol van 80 pCt., de bekende sterkte, waaraan wat novocaïn was toegevoegd, waardoor de pijn bij de bewerking weinig hinderlijk is voor den patiënt. Een zeer dunne naald van een Pravatz-spuitje wordt ongeveer 1 c.M. in het infra-orbitaal kanaal gebracht en gezorgd, door het naaldje bij het raken van de zenuw iets terug te trekken, dat de zenuw zelf zoo weinig mogelijk mechanisch gekwetst wordt. Vervolgens wordt, langzaam spuitende, de naald uit het kanaal getrokken en de zenuw, al tastende aan de besproeiing met alcohol blootgesteld. Het zekerste is men zijn doel bereikt te hebben, d.w.z. de langzaam doodende werking van den alcohol, als de gevoelloosheid van het corresponderende huidgebied niet scherp wordt afgescheiden van het huidgebied, door den eersten tak geïnnerveerd. Is dit wel het geval, dan moet rekening

gehouden worden met de mogelijkheid, dat het plaatselijke letsel te snel in zijn werk is gegaan (en dus werkt als een doorsnijding van de zenuw), zoodat wel de ontaarding peripherwaarts in de zenuw plaats heeft, maar de corresponderende cellen in het Ganglion ongeschonden blijven, wat niet de bedoeling is.

Soms is noodig de behandeling te herhalen, doch zonder uitzonderling gelukt het in gevallen, waar door chirurgisch ingrijpen de normale verhoudingen in het verloop van de zenuw nog niet zijn verbroken, den zieken met deze uiterst eenvoudige behandeling een gelukkig leven te bezorgen en steeds ook gevaarlijk ingrijpen te voorkomen. Merkwaardig is dat steeds ook de pijnen uit de andere takken verdwijnen.

Vier ziektegeschiedenissen van door spreker behandelde gevallen volgen om het een en ander te bewijzen. (Ref. ziet met belangstelling in de toekomst uitgebreide statische mededeelingen te moeten).

F.

De Gevaren van de Lokaalanaesthesie in den mond. — In de Feestuitgave naar aanleiding van het 25-jarig bestaan der Vereniging van Silezische tandartsen bespreekt Prof. Williger, de ongevallen welke zich alzoo bij de toepassing der plaatselijke gevoelloosmaking kunnen voordoen.

Afgezien van gevallen van doodelijk verloop tengevolge van idiosyncrasi, bestaat nog vergiftigingsgevaar door foutieve samenstelling der verdoovingsvloeistof als gevolg van vergissingen bij de bereiding begaan door den apotheker of wel door verwisseling met andere vloeistoffen (De schr. noemt: 5 % cocaine opl. inplaats van 0.5 % etc.); spiritus, sterk mineraal zuur, carbolzuur oplossing bij vergissing gebruikt en die tot uitgebreide necroses aanleiding gaven.

In een Berlijnsche kliniek verwisselde de dienstdoende zuster de voor een amandextirpatie vereischte 1% cocainopl. met een 5 %. De patient stierf direct. Het tragische van het geval werd nog verhoogd, doordat de zuster onverwijld zelfmoord pleegde.

Het gebruik van ampullen schakelt dergelijke noodlottige vergissingen goeddeels uit, echter is de inhoud aan ontleding onderhevig.

Verder doen zich „injectie nekrosen” voor aan het harde verhemelte, te herkennen aan de cirkelvormige cent-groote witte plekken rondom de insteekopening. Daarna worden deze rood

en zeer gevoelig, waarmee de demarkeerende ontsteking is ingetreden. De witte vlek kleurt zich hel geel als teeken van het begin der vochtige gangraen. Na 10—14 dagen laat zich het afgestorven stuk van zijn onderlaag aftrekken; het been ligt vrij. Daarna treden garnulaties op, die slechts langzaam met slymvlies bedekt worden. Duurzame gevolgen blijven niet over. Zeer onaangename bijkomstigheden zijn somtijds bloedingen uit een gearrodeerde vene, die slechts door omsteking gestelpt kunnen worden.

Deze nekrosen komen bij correcte techniek en injectievloeistof voor. Deels te voorkomen zijn zij door aan het palatum slechts kleine hoeveelheden te injecteeren. De behandeling bepaalt zich tot het wachten op spontane genezing.

Zeer gevaarlijk zijn verder inspuitingen in den mondbodem daar zij zeer gemakkelijk een haematoom ten gevolge hebben. Dit is op zich zelf reeds zeer onaangenaam door de slikbezwaren en storing van de tongbeweging. Ter voorkoming raadt schr. een injectiedepot aan den *N. lingualis* in zijn verloop aan den opstijgenden tak.

De ernstigste verschijnselen heeft schr. waargenomen bij de mandibularis injectie, waarbij zich hoogst onaangename, gevaarlijke en moeilijk bereikbare abcessen in den *Pterygoideus int.* ontwikkelen kunnen. Het proces begint steeds met sterke kaakklem zonder uiterlijk waarneembare zwelling; wel slikbezwaren, daarna zwelling van de wang, koorts. Soms is het mogelijk in narkose van den mond uit het abces te openen. In verscheidene door den schr. waargenomen gevallen was het abces van binnen niet te bereiken. Een geval verliep letaal. In alle gevallen die tot genezing kwamen, bleef een sterke en hardnekkige kaakklem over, welke maandenlang aanhield.

't Blijft een wonder, dat, in aanmerking genomen het feit dat op de duizenden en duizenden door bevoegde en onbevoegde hand uitgevoerde injecties, niet meer ongelukken voorkomen. Gelukkig kan het menschelijk organisme veel verdragen.

Als veiligheidsmaatregel kan alleen aanstippen der injectieplaats met jodium gelden en nog niet altijd afdoende. Pijnlijk steriel werken is de beste waarborg. Treden dan nog — en dat is steeds mogelijk — onaangename gevolgen op dan heeft men volgens schr. ten minste een zuiver geweten.

Men kan het alleen niet ter fine van onderzoek den patient mee naar huis geven!

B.